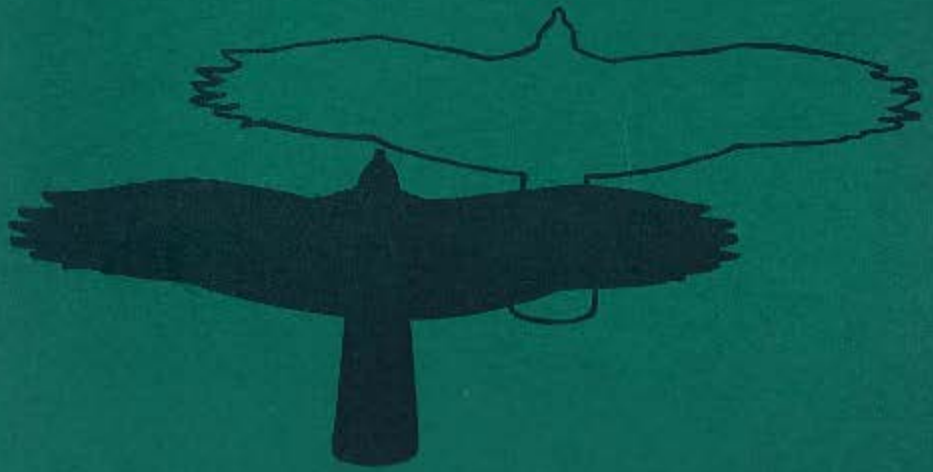

L. DijkSEN

DE SKOR, VAN DE REDAKTIE

de skor

v.w.g. texel 1989 no. **1**

U treft nu voor u aan een iets andere Skor dan u in de afgelopen jaren gewend was. Wij menen dat een iets kleiner lettertype beter past bij het omslag. Ook hebben wij voor enkele rubrieken die telkens terugkeren een vast hoofd ontworpen, zodat deze eenvoudig te herkennen zijn. Tevens is de bladspiegel iets vergroot, zodat de copy die u straks inzendt een plaatsje kan krijgen. Onder copy verstaan wij overigens ook proza, poëzie en prenten waarin vogels een rol spelen.

Waarnemingen formulier.

Om het verzamelen van waarnemingen wat te vergemakkelijken hebben we voor Adriaan DijkSEN een waarnemingen formulier ontworpen.

Het gebeurt nogal vaak dat heel interessante waarnemingen niet of veelal te laat bij Adriaan terecht komen.

Bij wijze van proef treft u in deze Skor het waarnemingen formulier aan. U kunt hierop al uw waarnemingen over de periode februari / maart invullen (vermeldt u ook svp aantallen, plaats en datum), en het formulier voorzien van uw naam uiterlijk voor 1 april sturen naar: Adriaan DijkSEN, Rommelpotsweg 7, 1797 RN den Hoorn.

U kunt vanzelfsprekend altijd uw waarnemingen telefonisch doorgeven via nr. 19231.

Voor degenen die regelmatig waarnemingen insturen is het gebruik van dit formulier absoluut geen verplichting. Wij hopen dat er veel mensen zullen reageren opdat het beeld van wat er zich aan vogels op Texel bevindt in de genoemde periode, completer wordt.

HM & PvdW

8e jaargang nummer 1.

INHOUD:

Van het secretariaat	blz. 3
Vliegen vangen (Fieke)	6
Verslag olieslachtoffers	10
Mythen en fabels	12
Vraag en aanbod rubriek	14
Grutto's in Mokbaai	15
Kleurringen bij zangvogels	18
Waarnemingen in 1988	22
Waarnemingen nr. 43	24

*****

Telling Zilvermeeuwen:

Staatsbosbeheer probeert om de drie jaar een indruk te krijgen van de aantallen meeuwen in al haar reservaten. Hierbij vraagt ze hulp van de V.W.G. Dit jaar is de telling gepland in de derde week van mei. Juiste tijd en plaats worden vermeld in Skor 2. Hou het in de gaten!

Bestuur.

Ook dit jaar gaat het bestuur er stevig tegenaan. Het bestuur bestaat uit Hans Witte (penningen), Henk Hin (voorzitter) en Dick Schermer (secretariaat). Stuurgroep: Cor Smit, George Wintermans, Adriaan Dijkse en sinds kort Hannes Milder voor de redactie van de Skor.

Leesmap.

Nog steeds zijn er leden die niet van het bestaan van de leesmap op de hoogte zijn. Landelijke en regionale vogeltijdschriften worden daar ingevoegd en gaan d.m.v. roulatie langs de leden. Informatie hierover bij Rita Bakker, Schilderend 24, den Burg. Telefoon 15350.

Vogelcursus.

Dit voorjaar willen we een cursus 'Vogels herkennen voor beginners' opzetten. Na ervaringen van vorig jaar bleek daar belangstelling voor te bestaan. We denken de cursus te geven in 4 lessen medio april en mei. We gaan uit van vier bekende natuurgebieden t.w. Waalenburg, Mokbaai, de Dennen en de Geul. Per keer nemen we een 10-tal vogels onder de loep. Op de vrijdagavond bespreken we in de Ouwe Ulo de vogels aan de hand van dia's, platen, geluid en misschien balgen. Op de zondagmorgen gaan we op pad om deze vogels te bekijken. De cursus is op de volgende data:
vrijdag 14 april - theorieavond over de vogels van Waalenburg, door Henk Hin en Hans Witte (in de Ouwe Ulo). Wilde eend - Slobeend - Wintertaling - Smient - Kemphaan - Kuifeend - Grutto - Tureluur - Kievit - Grauwe gans.
zondag 16 april - excursie Waalenburg.

vrijdag 28 april - theorieavond over de vogels in de Mokbaai door Cor Smit (in de Ouwe Ulo).Bergeend - Scholekster - Zilverplevier - Bonte strandloper - Rosse grutto - Kluit - Bontbekplevier - Wulp - Steenloper - Grote mantelmeeuw - Eidereend.

zondag 30 april - excursie Mokbaai.

vrijdag 12 mei - theorieavond over de vogels van de Dennen door Dick Schermer (in de Ouwe Ulo). Grote bonte specht - Boomvalk - Nachtegaal - Koolmees - Tjiftjaf - Vink - Merel - Boompieper - Gekraagde roodstaart - Houtduif - Pimpelmees - Tortelduif.

zondag 14 mei - excursie in de Dennen.

vrijdag 26 mei - theorieavond over de vogels van de Geul door George Wintermans (in de Ouwe Ulo). Rietgors - Fitis - Winterkoning - Zwartkop - Tuinfluiter - Groenling - Tapuit - Sprinkhaanrietzanger - Graspieper - Veldleeuwerik - Kleine karekiet.

zondag 28 mei - excursie de Geul.

De avonden in de Ouwe Ulo beginnen om 20.00 uur. De zondagexcursie wordt in overleg met de cursusleider bepaald. opgave voor deze cursus vóór 10 maart bij Dick Schermer, Telef. 14239.

Er zijn geen extra kosten aan verbonden. Wie zich opgeeft wordt verondersteld steeds bij de activiteiten aanwezig te zijn.

D.B.A.

De Stichting Dutch Birding Association geeft sinds kort naast het blad Dutch Birding een DB-Nieuwsbrief uit. De DB-Nieuwsbrief richt zich in de eerste plaats op kwalitatieve presentie van zeldzame en interessante vogels die de voorafgaande maand in de vrije natuur zijn waargenomen. Naast diversiteit wordt ook ingegaan op aan de gang zijnde kwantitatief interessante fenomenen, zoals invasies en sterke doortrek, die niet tot Nederland en België beperkt hoeven te zijn. Informatie en abonnement: DB-Nieuwsbrief, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam.

Windmolenparken.

De windenergie-exploitanten in Nederland hebben een kaartje gemaakt van mogelijke gebieden waar windenergie kan worden gewonnen. De CMN (Contact Milieubescherming Noord-Holland) vraagt of wij deze kaart willen beoordelen zodat de windenergie-exploitanten weten of er bezwaarschriften van natuurbescherming organisaties kunnen komen. Voor Texel wordt het gebied ten zuidwesten van Oudeschild genoemd. Het gebied is door de ligging ons inziens ongeschikt om als windmolenpark te dienen. In de nabijheid ligt het Büttikorvers Mieland en de Schans. Het gebied is ook belangrijk voor oa de Wulp. Deze mening wordt aan CMN doorgegeven.

Dick Schermer.

*****

AGENDA

Zaterdag 1 april:

excursie Mokbaai - vertrek om 9.00 uur vanaf de uitkijkpost over de Geul.

Vrijdag 7 april:

dia-lezing in de Ouwe Ulo door Hans Schekkerman over de vinkenbaan Bij Castricum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 22 april:

zangvogel excursie in de Dennen. Vertrek om 7.00 uur vanaf de Catharinahoeve. (Wordt ook vermeld in de Tex.Cour.)

Zaterdag 6 mei:

excursie in de Korverskooi 's morgens om 8.00 uur.

Zaterdag 20 mei:

excursie Muy 10.00 uur, aan het eind van de Muyweg in de zanddijk bij de keet.

Zaterdag 17 juni:

excursie Slufter 8.00 uur 's morgens, aan het eind van de Oorsprongweg in de zanddijk, bij de zwarte keet.

Voor alle excursies geldt: op tijd aanmelden bij Dick Schermer telefoon 14239.

In de periode mei-oktober is er door de stichting WIWO weer flink huisgehouden in Mauretanië, die grote zandbak in West Afrika waar ze ook een Waddenzee hebben.

Eén van de dit jaar uitgevoerde projecten was een complete telling van het aantal in het gebied overzomerende vogels. We wisten al dat er 's winters ongeveer twee miljoen steltlopers op de Banc d'Arguin aanwezig zijn, 's zomers blijkt dit aantal 286.000 te bedragen. Vergelijken we de winter met de zomergegevens dan blijken er grote verschillen tussen soorten te bestaan. Kleine strandloper, Strandplevier, Rosse grutto, Kanoet en Wulp blijken weinig talrijk in vergelijking met de winter, Tureluur, Zilverplevier, Regenwulp en Groenpoot daarentegen zijn 's zomers nog steeds vrij talrijk. Van de laatste drie soorten werd ongeveer de helft van de in de winter aanwezige aantallen geteld.

Eén en ander blijkt uit een nog niet gepubliceerd verslag van Frank de Roder.

Weer een leeftijdsrecord, dit keer zelfs één uit eigen land. Op 30 juni 1987 had Peter Meininger bij de Grevelingendam het genoeg een Strandplevier op het nest aan te treffen die op 12 juni 1972 als kuiken was geringd bij Harderwijk. De vogel was dus iets meer dan 15 jaar oud, het oude record was iets minder dan 15 jaar en was bovendien slecht gedocumenteerd (Wader Study Group Bull. 52). Ook een heel aardige terugmelding was die van een Noordse pijlstormvogel, die als jonkie werd geringd op 21 augustus 1954 op Cope-land Island bij Belfast, Noord Ierland en 33 jaren later op

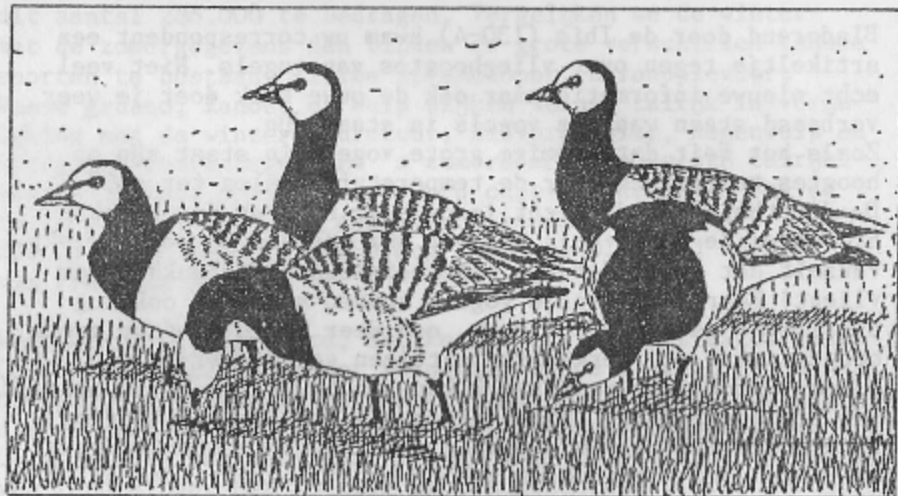
dezelfdeplek als broedvogel werd teruggevangen. Chapeau zeggen ze dan in België, oftewel hoed af. Nog meer smakelijke informatie over Britse en Ierse terugmeldingen: triest was het einde van een Koperwiek die in de nacht van 19 op 20 oktober 1987 in oost Engeland werd gevangen en in de erop volgende avond in west Frankrijk overhoop werd geschoten. Binnen een dag had deze vogel ruim 1000 km afgelegd.

Bewondering mogen we ook hebben voor drie in Engeland geringde steltlopers. Zo werd een Kanoet teruggemeld van Bathurst Island en dat is wel erg ver westelijk in Canada. Verder werd een Drieteenstrandloper teruggemeld uit Groenland en een Bonte Strandloper uit Nova Scotia, de Atlantische Oceaan over en dat is heel bijzonder voor een Bontje. De prestaties van zangvogeltjes verbleken bijkans bij zoveel trekgeweld. Een Grauwe Vliegenvanger uit Nigeria, een Tjiftjaf uit Senegal, één Kleine Karekiet uit Senegal en twee uit Guinee Bissau, een Fitis uit Ivoorkust en Braamsluipers uit Libanon en Egypte.

Toch een leuk lijstje voor twee landen waar jaarlijks slechts 800.000 vogels geringd worden (BTO News 159).

Bladerend door de Ibis (130-4) kwam uw correspondent een artikeltje tegen over vlieghoogtes van vogels. Niet veel echt nieuwe informatie maar ook de ouwe koek doet je weer verbaasd staan waartoe vogels in staat zijn. Zoals het feit dat sommige grote vogels in staat zijn op hoogtes te trekken waar de temperaturen dalen tot -60° C. De dichtheid van de lucht is op deze hoogten (we spreken hier over de regio 6-11 km) met 30% gedaald en het spreekt vanzelf dat het onder die omstandigheden veel makkelijker vliegt! Zeer talentvolle vogels kunnen soms dan ook nog profiteren van de jet-stream, een zeer harde wind op grote hoogte, waar ook verkeersvliegtuigen graag gebruik van maken. Dat zoiets profijtelijk kan zijn blijkt uit het voorbeeld van een groep Wilde Zwanen afkomstig van IJsland, die op 9 december 1967 bij de Hebriden werd opgepikt door de radar en later werd waargenomen vanuit een vliegtuig (ons aller NAVO was paraat mogen we hieruit concluderen). Berekend werd dat deze vogels, die vlogen op een hoogte van ruim 8 km een meewind hadden van meer dan 50 km per uur en dat ze een afstand van 1200 km in ongeveer 7 uur moeten hebben afgelegd.

In onze veldgidsen staat keurig vermeld dat Brandganzen broedvogels zijn van de arctische toendra. Sinds het midden van de jaren '70 blijken Brandganzen echter ook dichterbij huis te broeden, namelijk op het Zuid-Zweedse eiland Gotland. De aantallen namen hier bovendien explosief toe. In 1977 bedroeg het aantal broedparen 7, in 1980 50 paar en in 1985 450 paar. Het vreemde is dat dit verschijnsel waarschijnlijk niet te danken is geweest aan de vestiging van een populatie verwilderde parkganzen (zoals de Nijlgans in onze duinen), maar dat het waarschijnlijk echte wilde vogels betreft. Het broedsucces op Gotland is bovendien heel hoog en de toename van de populatie kan goed worden verklaard uit deze jongenproductie. Toch blijft het een vreemde zaak dat Brandganzen plotseling zo ver zuidelijk zijn gaan broeden. Niemand kan er dan ook een goede verklaring voor geven. Mogelijk heeft een rol gespeeld dat Gotland in het voorjaar als sinds menscheugenis wordt bezocht door groepen pleisterende Brandganzen (Ornis Scandinavica 19-3).

Peter van der Wolf

Al weer meer dan een jaar geleden werd in deze rubriek melding gemaakt van een hevige discussie onder wetenschappers over de mogelijke invloed van lemmingen op het broedsucces van in de hoge arctis broedende vogels. Op basis van wat bekend was over de lemmingencyclus werd toen voorspeld dat 1987 een goed of een slecht broedresultaat voor Rotganzen zou opleveren en 1988 een goed. Deze voorspelling is perfect uitgekomen, d.w.z. 1987 werd slecht en 1988 kan voor de Rotgans met een jongerenpercentage van ruim 40% inderdaad heel aardig genoemd worden.

Aardig is ook dat het weer een goed broedseizoen lijkt te zijn geweest voor een aantal andere soorten, zoals de Zilverplevier. Reden genoeg dus om de lemmingentheorie voorlopig nog in gedachten te houden. Voor P. Postma nog een geruststellende mededeling: 1989 wordt slecht. Jammer dat die Rotganzen dat nog niet weten. Als je van tevoren weet dat het broeden niks wordt hoeft je dat pokke-end naar Siberië niet te vliegen. Of houdt moeder natuur toch nog verrassingen voor ons in petto?

In de Texelse Courant werd er al melding van gemaakt. RWS medewerker Cor Veld en RIN medewerker Kees Dijkema hebben een kaart aangeboden aan ons aller Neelie Smit-Kroes, onze fiere minister die de Waddenzee zo aan het hart gaat. Op de kaart staan allerhande belangwekkende zaken aangegeven, zoals waar er in de Waddenzee slikkig of hoog gelegen wad voorkomt, waar zich zeegrasvelden bevinden, waar zeehondenligplaatsen zijn te vinden en waar roofvogels fourageren en rusten. Fraai uitgevoerde kaarten ook. Kenners spreken nu al van OLIEVELDKAARTEN.

Verslag olieslachtoffers oktober '88 - januari '89

Hoewel de winter tot nu toe ongekend mild geweest is, heeft een klein incident met een palmolie-achtige substantie vooral in november en december voor veel slachtoffers gezorgd. Daarnaast spoelden er ook bescheiden aantallen 'gewone' olieslachtoffers op de stranden aan. Tijdens de laatste NSO-telling van 18-19 dec. werd op Texel 24,5 km strand afgezocht. Het resultaat was als volgt:

Noordse stormvogel	3
Eidereend	6
Bergeend	2
Zwarte zeeëend	2
Grote zeeëend	1
Eend spec.	1
Scholekster	1
Bonte strandloper	1
Zilvermeeuw	7
Stormmeeuw	1
Drieteenmeeuw	1
Meeuw spec.	1
Zeekoet	20
Alk	4
Kleine alk	1
Papegaaiduiker	1
totaal	54 exx.

Vand eind dec. tot half jan. werd door mij 14 km strand bezocht. Gevonden werd:

Noordse stormvogel	1
Eidereend	1
Kolgans	1
Zilvermeeuw	1
Grote mantelmeeuw	1
Kokmeeuw	1
Drieteenmeeuw	6
Zeekoet	22
Alk	8
totaal	42 exx.

Hiervan waren 18 exx. met de palmolie-achtige substantie besmeurd, de overige exx. vrijwel zonder uitzondering met 'standaard' stookolie.

Deze betrekkelijk lage aantallen doodgevonden vogels staan in schril contrast in vergelijking met wat er in de periode oktober tot half januari bij Ecomare levend (beter; stervend) werd binnengebracht:

	oktober	november	december	januari	totaal
Roodkeelduiker		1			1
Parelduiker		1			1
Roodhalsfuut		1			1
Jan van gent	2				2
Eidereend	1				1
Drieteenmeeuw			1		1
Alk		7	25	3	35
Zeekoet	4	62	166	25	257
Kleine alk	2	2	2		6
					totaal 306 exx

Dit overzicht laat een duidelijke piek zien in november en vooral december. Waarom de aantallen dode vogels tijdens de decembertellingen zo laag waren laat zich moeilijk verklaren. Misschien zijn veel kadavers van op zee omgekomen dieren door wind en stroming niet aangespoeld op onze kust?

Tevens valt het aantal van in totaal 7 Kleine alken op. Dezen worden de laatste 5 jaar steeds meer gevonden. Dit geldt in iets mindere mate ook voor de Papegaaiduiker, hoewel deze soort in dit overzicht met slechts 1 ex. vertegenwoordigd is.

Tenslotte wil ik Henk Brugge, Frans Hovenkamp, Mardik Leopold, George Wintermans, Giel Witte, Hans Witte en Peter van der Wolf vriendelijk bedanken voor hun medewerking, en spreek ik de hoop uit dat deze inzet gecontinueerd zal worden.

Ron van Houwelingen.

Over Roodkeelduikers, Eskimo's en Raven.

Iedereen heeft wel eens gehoord van de fabels van la Fontaine. De Raaf en de Vos is misschien wel de bekendste. En anders heb je wel eens een aflevering van de Fabeltjeskrant gezien.

Dieren in mensenrollen, ons een spiegel voorhoudend om ons eigen gedrag bewust te worden.

Minder bekend zijn de dieren sprookjes van de Groenlandse en Noord-Canadese eskimo's af inuit, zoals ze zichzelf liever noemen. Hier volgen twee korte sprookjes waarin het ontstaan van enkele karakteristieke vogelsoorten uit het Noord-Poolgebied verhaalt wordt.

De oorsprong van de Rosse franjepoot en de Roodkeelduiker.

Een oude vrouw had een kleinzoon.

Op zekere dag, toen de jongen weg was in zijn kajak, stak er een krachtige, afluandige wind op.

De jongen stelde verwoede pogingen in het werk om de kust te bereiken, maar tevergeefs.

Drie dagen lang vocht hij tegen de wind.

De oude vrouw die hem zag worstelen, liep rusteloos het strand op en neer terwijl ze hem toeriep: "kleinzoon, vooruit! Roei harder, roei toch harder!"

Zijn gezicht werd rood van inspanning en het bloed begon over zijn kleren te lopen.

De oude vrouw volhardde nog steeds in haar aanmoedigende kreten: "kleinzoon, roei toch, roei toch harder! Ik heb geen ander kind! Roei toch harder!"

Ze droeg hoge laarzen; en omdat ze zo vaak het strand op en neer had gelopen begonnen de zolen om te krullen.

Onderwijl begaven de krachten van de jongen het en dreef hij langzaam weg van het strand.

Hij veranderde in een Roodkeelduiker.

De vrouw bleef net zo lang lopen tot haar laarzen helemaal omgekruld en aan flarden waren, en haar kleren met bloed overdekt.

Ze veranderde in een Franjepoot.

De Raaf en de IJsdruiker die elkaar tatoeëerden.

Het gebeurde dat een Raaf en een IJsdruiker elkaar ontmoetten. Ze kwamen overeen elkaar te tatoeëren.

De Raaf begon eerst met de IJsdruiker en toen dat gedaan was, begon deze de Raaf te bewerken. Maar de Raaf was er helemaal niet mee ingenomen en hield zich geen ogenblik stil. Keer op keer zei de IJsdruiker: "Als je niet stil zit kiever ik al het roet dat ik gebruik over je heen!"

Tenslotte verloor de IJsdruiker z'n geduld, gooide al het roet over de Raaf heen en rende het huis uit. Maar juist toen hij om de hoek zou verdwijnen, raapte de Raaf de vuurstenen op die in het huis lagen en gooide die naar de IJsdruiker. De vuurstenen troffen de dijen van de IJsdruiker, zodat hij door zijn benen zakte en nauwelijks meer lopen kon.

Sindsdien zijn Raven zwart en alle IJsdruikers slecht ter been.

Overgenomen uit: "de Raaf in de Walvis"

Mythen en fabels van de Eskimo's

door H.C. ten Berge

uitg. de Bezige Bij

Peter van der Wolf

VRAAG EN AANBOD RUBRIEK.

In de wereld van 'n vogelaar is een verreikijker welhaast een onmisbaar instrument. Degene die veel reist, op zoek naar vreemde vogels, weet hoe belangrijk een telescoop kan zijn. Maar dan blijkt dat na enkele jaren je graag een ander model wilt hebben met meer mogelijkheden.

En je hebt opeens twee telescopen, kijkers, statieven, waarvan je die ene wel wilt overdoen voor een zacht prijsje. Of je wilt allen een andere lens, tas of koffer.

Je wilt graag dat ene boek, die jaargang. Kortom de Skor wil een plek gaan reserveren voor al die spullen die op zoek zijn naar een nieuwe eigenaar, of andersom.

We hebben er twee:

Te koop gevraagd: eerste jaargang van tijdschrift
Dutch Birding.
L. Dijkse tel.12303 of 072-121243

Te koop gevraagd: Elseviërs Broedvogelgids -C.Harrison
H. Milder tel. 12944

*****

Vergeleken met een groot deel van Nederland is Texel rijk aan vogels (+ 110 broedende soorten) en met al zijn zomer- en wintergasten. Dat is voor een groot deel te danken aan de bewaakte natuurreservaten (+ een kwart van Texel!).

Ik heb hieronder een kleine opsomming gemaakt waar de luidruchtigste, mooiste, boeiendste vogels eventueel te zien zijn. Dit is een zeer persoonlijke lijst en onvolledig, en wil slechts een handreiking zijn om het plezier in vogels kijken te vergroten.

Horspolders, Geul: talingen, lepelaars, kiekendieven.

Bollekamer: wulpen.

Westerduinen, Bleekersvallei: graspieper, grasmus.

Muy: nachtegaal, vele soorten zangvogels dicht op elkaar.

Slufter, Krim: veldleeuwerik, eidereend, velduil.

Schorren: sterns, visdiefje, lepelaars.

Dijkmanshuizen: kluten.

Mokbaai: in voor- en najaar bonte strandlopers en r.grutto's.

Hannes Milder.

Opmerkelijke aantallen Grutto's in de Mokbaai.

Al vanaf juli 1982 worden door medewerkers van het RIN - Texel tellingen uitgevoerd van de aantallen vogels die bij laag water voedsel zoeken in de Mokbaai. Doel hiervan is o.a. een indruk te krijgen van de invloed van verschillende vormen van verstoring op de verspreiding van voedsel zoekende wadvogels. Bovendien leveren de tellingen een beeld op van de vogeldichtheden op verschillende typen wadbodem, van de aantalsveranderingen in de loop van het jaar en van verschillen tussen jaren. De ruim 300 tellingen die tot dusver zijn uitgevoerd hebben uiteraard een goed beeld opgeleverd van de aantallen vogels die de Mokbaai als voedselgebied gebruiken. Een soort die in afgelopen jaren in zeer stabiel aantal in de Mok voorkwam, namelijk vrijwel niet, is de Grutto. In de zomermaanden van 1988 werden echter plotseling verrassend grote aantallen geteld. Grutto's zien we in onze streken doorgaans maar weinig op het wad. Langs de kusten van Groot Brittannië, Ierland en West-Frankrijk zijn gewone Grutto's echter geen zeldzaamheid. Het betreft hier de IJslandse populatie, die zich als echte wadvogel gedraagt. Ruim honderd van deze vogels overwinteren ook regelmatig in de Westerschelde. Ook in de Mokbaai worden elke winter wel één of enkele van deze vogels gezien.

De in West-Europa broedende Grutto's zijn veel meer vogels van ondiepe zoetwater plassen en moerassen. Figuur 1 laat zien dat in de afgelopen jaren in de zomermaanden dan ook maar zelden grotere aantallen in de Mokbaai aanwezig waren. Maximaal werden eind juni 1983 12 fouragerende Grutto's in de Mokbaai geteld, het aantal rustende liep in sommige jaren (1985) op tot een kleine 40. Dit waren vooral vogels die de kwelder als slaapplek gebruikten en maar zelden op het wad werden gezien. In vergelijking met vorige jaren zijn de aantallen die in 1988 in de Mokbaai werden aangetroffen, zowel rustend als fouragerend, dan ook heel opmerkelijk. Opvallend was dat het vooral volwassen vogels betrof. Het feit dat Grutto's in de nazomer, na de broedtijd, op verzamelplaatsen worden aangetroffen is niet nieuw. Ook op Texel, bijvoorbeeld in Waal en Burg, worden na de broedtijd soms grotere groepen gezien. Nog grotere concentraties zijn bekend van de Oostvaardersplassen, de Friese IJsselmeerkust en veen-

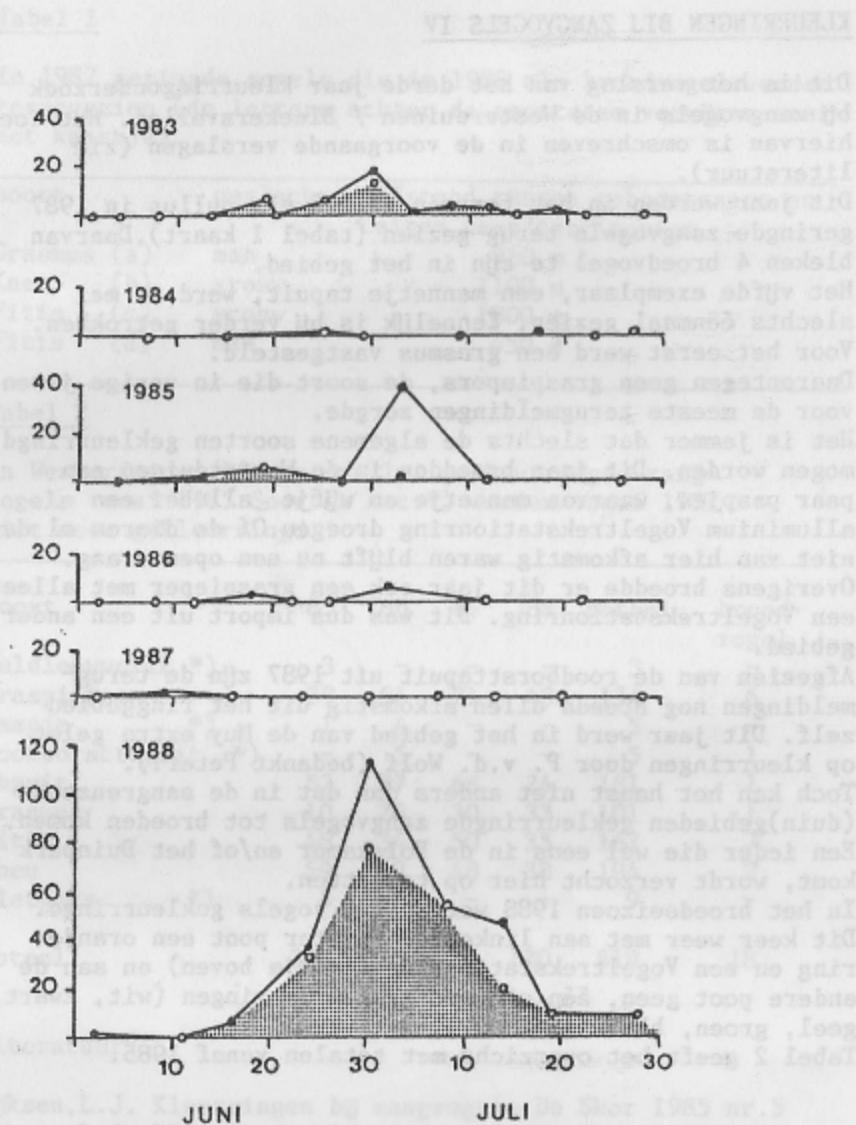

gebieden in Drente en Overijssel, maar ook uit de Dollard en van het Balgzand (bron: SOVON Atlas). In juni/juli kunnen dus ook concentraties Grutto's in zoutwatergebieden worden aangetroffen, maar in de Mokbaai was dit met uitzondering van 1985 niet gebeurd. Het feit dat er nu ook grotere groepen in de Mokbaai fourageren was wel nieuw.

Een deel van de Grutto's die in juni/juli op verzamelplaatsen zijn te vinden voltooit hier een deel van de slagpenrui, voor ze weg trekken naar de Afrikaanse overwinteringsgebieden. Dergelijke verzamelplaatsen kunnen daar worden aangetroffen waar voor de ruiende vogels geschikte omstandigheden aanwezig zijn. Rust en voedselrijke fourageergebieden zijn daarbij een voorwaarde. De kwelder en het wad van de Mokbaai voldoen redelijk aan deze voorwaarde, maar in 1988 niet duidelijk meer dan in voorgaande jaren. Het waarom van de plotselinge aanwezigheid van grotere aantallen Grutto's in de Mokbaai in 1988 is dus nog niet opgelost.

Cor Smit

Figuur 1:
Aantallen getelde Grutto's in de Mokbaai van 1983-88.
De getrokken lijn geeft het totaal getelde aantal weer, het gestippelde deel van de grafiek het aantal fouragerende exemplaren.

KLEURRINGEN BIJ ZANGVOGELS IV

Dit is het verslag van het derde jaar kleurringonderzoek bij zangvogels in de Westerduinen / Bleekersvallei. Het doel hiervan is omschreven in de voorgaande verslagen (zie literatuur).

Dit jaar werden in het terrein zelf 5 als pullus in 1987 geringde zangvogels terug gezien (tabel 1 kaart). Daarvan bleken 4 broedvogel te zijn in het gebied.

Het vijfde exemplaar, een mannetje tapuit, werd in mei slechts éénmaal gezien. Kennelijk is hij verder getrokken.

Voor het eerst werd een grasmus vastgesteld.

Daarentegen geen graspiepers, de soort die in vorige jaren voor de meeste terugmeldingen zorgde.

Het is jammer dat slechts de algemene soorten gekleurringd mogen worden. Dit jaar broedden in de Westerduinen een paar paapjes, waarvan mannetje en wijfje „allebei een alluminium Vogel trekstationring droegen. Of de dieren al dan niet van hier afkomstig waren blijft nu een open vraag.

Overigens broedde er dit jaar ook een graspieper met alleen een Vogel trekstationring. Dit was dus import uit een ander gebied.

Afgezien van de roodborsttapuit uit 1987 zijn de terugmeldingen nog steeds allen afkomstig uit het ringgebied zelf. Dit jaar werd in het gebied van de Muy extra gelet op kleurringen door P. v.d. Wolf (bedankt Peter!).

Toch kan het haast niet anders dan dat in de aangrenzende (duin)gebieden gekleurringde zangvogels tot broeden komen. Een ieder die wel eens in de Bolekamer en/of het Duinpark komt, wordt verzocht hier op te letten.

In het broedseizoen 1988 werden 170 vogels gekleurringd. Dit keer weer met aan linker of rechter poot een oranje ring en een Vogel trekstationring (oranje boven) en aan de andere poot geen, één of twee gekleurde ringen (wit, zwart, geel, groen, blauw en rood.).

Tabel 2 geeft het overzicht met totalen vanaf 1985.

Tabel 1

In 1987 geringde vogels die in 1988 als broedvogel werden teruggezien (de letters achter de soortnaam verwijzen naar het kaartje).

soort	geslacht	afstand tussen geboortenest en eigen nest/territorium
Grasmus (a)	man	950 m
Kneu (b)	vrouw	1100 m
Fitis (c)	vrouw	1800 m
Fitis (d)	man	450 m

Tabel 2

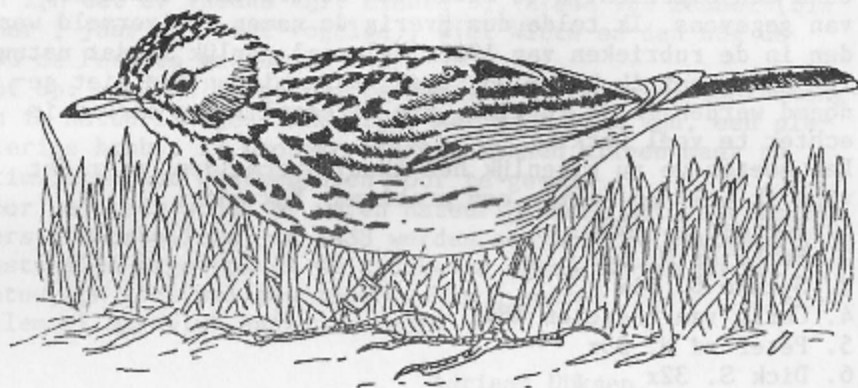
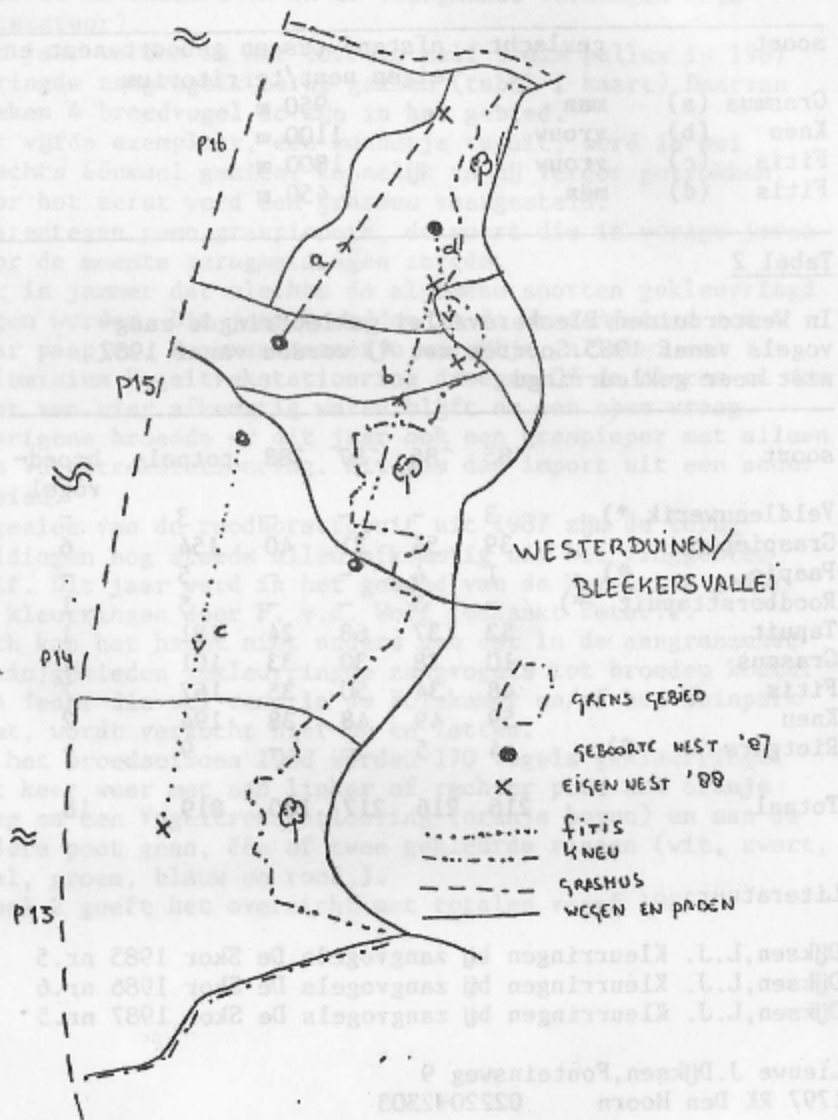
In Westerduinen/Bleekersvallei gekleurringde zangvogels vanaf 1985. Soorten met *) worden vanaf 1987 niet meer gekleurringd.

soort	'85	'86	'87	'88	totaal	broedvogel
Veldleeuwerik *)	3	-	-	-	3	-
Graspieper	39	54	21	40	154	6
Paapje *)	1	4	-	-	5	-
Roodborsttapuit *)	-	5	-	-	5	1
Tapuit	52	37	68	24	181	1
Grasmus	10	28	30	33	101	1
Fitis	48	34	50	35	167	7
Kneu	59	49	48	38	194	2
Rietgors *)	4	5	-	-	9	-
Totaal	216	216	217	170	819	18

Literatuur:

- Dijksen, L.J. Kleurringen bij zangvogels De Skor 1985 nr.5
Dijksen, L.J. Kleurringen bij zangvogels De Skor 1986 nr.6
Dijksen, L.J. Kleurringen bij zangvogels De Skor 1987 nr.5

Lieuwe J. Dijksen, Fonteinsweg 9
1797 RK Den Hoorn 02220-42303

Peter van der Wolf

Een pieper geringd door Lieuwe
vond au fond 'n nieuwe
plek om te broeden,
maar tussen het voeden
door, komt het dikwijls
voor, dat ze zit te dromen
in die bomen,
van toen ze nog in het gras
was.

Hannes Milder

Waarnemingen in 1988

Dit is een klein verhaaltje over het vogelen en het doorgeven van leuke waarnemingen. Om dat te stimuleren, een "waarnemingssecretaris" hoort dat steeds te doen, dacht ik eens een overzichtje te maken van de trouwste inzenders van gegevens. Ik telde dus ijverig de namen die vermeld werden in de rubrieken van 1988. Helemaal eerlijk is dat natuurlijk niet want ik kreeg nog veel waarnemingen die niet genoemd werden in de rubriek. Die allemaal terug zoeken is echter te veel werk.

Dan moeten we nu eigenlijk het lijstje vermelden, maar dat vind ik wel een beetje een probleem. Kijk maar:

1. Adriaan D. 129x
2. Fritsjan M. 62x
3. Sytske D. 61x
4. Carlo van Seggelen 48x
5. Peter vd W. 35x
6. Dick S. 32x
7. SBB 29x
8. Cor S. 25x
9. Mignon vd Wittenboer 22x
10. Ron v. H. 20x

Echt, bij het samenstellen van de rubriek kijk ik niet naar namen, maar probeer de leukste soorten, eerste en laatste waarnemingen, grote aantallen of soorten op afwijkende plaatsen op te nemen.

Er is dus een duidelijke koploper, waar we verder niet over praten (ik zal me dit jaar inhouden!). Voor een ongeregelde weekend bezoeker ziet Fritsjan natuurlijk heel veel. Maar eenmaal op Texel, peddelt hij natuurlijk wel het hele eiland een paar keer rond.

Opmerking: auto's zijn mooie schuilhutten en gerieflijke middelen om te vogelen en zware optische apparatuur te verplaatsen, maar op de fiets zie en hoor je het meest! Nummer drie van het lijstje wordt meegesleept door nummer 1, verdere uitleg overbodig.

Dat een aantal weekenden fanatiek vogelen op de goede plaatsen veel kan opleveren, bewijst Carlo, die als echte niet-Textelaar hoog scoort.

Peter, Dick en Cor zijn geregelde inzenders van waarnemingen.

Mignon vergezelde op veel tochten nr.4, dus komt ook hoog uit. Ron op 10 zou natuurlijk best nog wat hoger kunnen komen. SBB telt natuurlijk eigenlijk niet mee, het zijn waarnemingen van diverse mensen.

Daarom noemen we nummer 11 ook nog even: met 17 waarnemingen zijn dat er ineens vijf: Lieuwe D., Arend van Bommel (die maar $\frac{3}{4}$ jaar op Texel vogelde), Giel Witte en dan nog de VWG-de Peel en het DBA.

Let op: vogelen en het doorgeven van de (zekere) waarnemingen is natuurlijk geen wedstrijd. Het moet leuk zijn, een plezierige hobby. Ik probeer hiermee mensen alleen maar te stimuleren hun waarnemingen door te geven.

Voor de goede orde: er waren natuurlijk heel wat meer inzenders / doorbellers, in 1988 werden van zo'n 80 personen / instanties gegevens in de archieven bijgeschreven en dat is natuurlijk toch wel een indrukwekkend aantal.

Allemaal hartelijk dank daarvoor!

Adriaan Dijkse.

De beelden die ik waarnam
gaan langzaam aan vervagen
in vorm en kleur, in plaats en tijd.
Daarom noteer ik, tussen vele vragen
wat dingen die ik zag, in hun verscheidenheid.

december 1988 - januari 1989 nr. 43

Eerst even een paar rechtzettingen: in Waarnemingen 42 moet bij de Frater als waarnemers staan: DS & VWG - O (was per ongeluk achter de Barmsijs terecht gekomen).

Bovendien is bij de waarnemers vergeten: JH = J. Hoogervorst. In deze aflevering doen we nog even een inhaalmanoeuvre, dwz we vermelden enkele leuke gegevens van voor-december die te laat binnen kwamen of zijn vergeten.

Geen winterweer dus (tot nu toe) en dat is aan de vogelstand best te merken. Enkele soorten lijken niet weggeweest, terwijl andere misschien super-vroeg terug kwamen.

Bijvoorbeeld:

Krakeend - 8-11 nog 22 exx De Geul (WH), op 22-1-aldaar nog 6 exx (AD) dus overwinterd.

Bontbekplevier - 19-1 tenminste 15 exx. Mokbaai (AD).

Waarschijnlijk elders meer.

Kleine Strandloper - 19-1 1 ex. tussen bontjes Mokbaai (AD); heel uitzonderlijk, er zijn slechts enkele gevallen bekend uit (eind) december, maar geen enkele tot nu toe uit jan.

Watersnip - 19-1 tenm. 120 exx. Mokbaai (AD); waarschijnlijk elders meer want dit is ook een "erkende zachte winter" soort.

Grutto - kennelijk niet weg geweest, hoewel deze winter-gevallen best IJslandse vogels kunnen zijn: 21-11 1 ex. De Mok (CS, FA), 28-12 2 exx. Mokbaai (AD), 4-1 1 ex. aldaar (PW) en 12-1 1 ex. nabij Dijkmanshuizen (GW).

Witgatje - 20-12 1 ex. overvliegend Ruige Hoek (AD), 14-1 1 ex. Waalenburg (J. Driehuis), ook een gast in zachte winters.

Grote Stern - 12-12 1 ex. Ponthaven (HO). In ZW-Nederland werd wel overwinterd, dit is het eerste dec. geval voor Texel.

Zwarte roodstaart - 13-1 1 ex. haven Oudeschild (H.Hin). Ik kon in het archief geen jan. wrn. vinden, wel enkele uit december.

Grote lijster - 7-1 1 ex. Kogerveld (DS). Vroege januari waarnemingen zijn zeldzaam.

Zwartkop - 12-12 1 v. ex. Den Burg (DS). Evenals de volgende soort probeert de Zwartkop in zachte winters wel eens te overwinteren. In Zuid-Engeland nog meer en daar is hij een geregelde bezoeker van voertafeltjes.

Tjiftjaf - 25-12 1 ex. Den Burg (mogelijk de Siberische ondersoort), 18-1 1 ex. de Waal (Dirk Maas) en 23-1 1 ex. Rozendijk (FM).

Kneu - 28-12 ong. 30 exx. bij den Hoorn (FM) en 22-1 15 exx. Eierland (SD & AD). Waarschijnlijk dus ook overwinteraars.

Rietgors - 9-12 1 ex. 't Puntje en 22-1 1 ex. Horsmeertjes (beide AD), eveneens overwinteren.

We gaan nu verder met de gewone systematische lijst:

Parelduiker - 27-12 1 ex. voor de Slufter (VWG-T).

Roodhalsfuut - 10-10 1 ex. zomerkleed(!) Mokbaai (CS), voorts enkele nov. wrn. en op 24-11 4 exx. bij Razende Bol en 12-12 3 exx. op W'zee tussen Oudeschild en Oosterend (beide JD & DK).

Noordse stormvogel - 27-12 2 exx. Z pl 15 (FM)

Stormvogeltje - 8-12 een schitterend gaaf ex. werd levend op de trans van de vuurtoren gevonden door schilders, op Ecomare gefotografeerd en weer in vrijheid gesteld.

Vaal stormvogeltje - 10-10 1 ex. Marsdiep (FA).

Roerdomp - 28-12 1 ex. de Hors (BB).

Kleine Zwaan - 20-12 258 exx. (bij 88 exx. totaal 38 juv. = 43%), polder noordelijk Texel (AD).

Kolgans - 20-12 13 exx. (daarbij 8 juv.) Waalenburg (AD), 10-1 16 exx. aldaar (PW) en 22-1 12 exx. aldaar (DS).

Seeuwgans - eind nov. zag BL al 2 exx. bij Kleine Zwanen, 20-12 ook nog 2 ad. exx. en 22-1 idem (resp. AD en P.vd Schoot), steeds bij Kleine Zwanen. Over de status (wild / verwilderd?) is geen zekerheid.

Kleine Rietgans - 30-12 20 exx. bij Miden-Eierland (DS, GW & HW).

Rietgans - 30-12 1200 exx Midden-Eierland (DS, GW & HW).
Grauwe gans - 20-12 308 exx. Waalenburg (AD).
Canadese gans - 28-10 1 ex. 't Horntje (CS).
Brandgans - in nov. en dec. steeds 1 ex. bij Meerkoeten in inlaatbassin bij Oudeschild (gedraagt zich bijna als Meerkoet!), ook steeds 2 exx. bij de 'Grauwen' in Waalenburg.
Toppereend - 12-12 120 exx. W'zee tussen Oudeschild en Oosterend (JD & DK).
IJseend - geregeld gezien: 12-11 2 m. en 1 v. ex. IJzeren Kaap (J. den Ouden en FM), 15-11 4 exx. W'zee tussen Oudeschild en Oosterend (JD & DK), 21-11 2 exx. de Mok (FA, CS), 24-11 8 exx. bij Razende Bol en 12-12 4 exx. tussen O'schild en O'end (JD & DK) en 11 en 18-12 2 v. ex. haven O'schild (DS & BL).
Grote zeeëend - 18-11 2 exx. monding Mokbaai (FA), bovendien in nov. af en toe enkele langs Noordzeestrand.
Nonnetje - 18-12 2 v. exx. Dijkmanshuizen (DS & BL) en 27-12 1 pr. de Slufter (VWG-T).
Grote zaagbek - 22-1 1 m. ex. Horsmeertjes (AD), daar ook een week eerder al aanwezig (J. Witte).
Havik - 7-1 1 v. ex. Waalenburgerdijk (DS, HW & GW).
Smelleken - 18-12 1 v. ex. polder Wassenaar (DS & BL), 5-1 1 v. ex. boven den Burg (DS).
Paarse strandloper - 15-10 1 ex. Robbejager (FA), 19-11 3 exx. NIOZ haven (CS) en 25-11 3 exx. de Mok (FA).
Bonte strandloper - 24-11 1655 exx. Razende Bol (JD & DK).
Houtsnip - 4-11 1 ex. centrum den Burg (FA). Tijdens de trek worden bijna jaarlijks exx. in de dorpen gezien, maar het blijft gek natuurlijk, zo'n schuwe bosvogel.
Rosse grutto - 28-12 1 ex. in broedkleed(!) Mokbaai (AD).
Oeverloper - laatste was 26-10 1 ex. Zandkes (FA).
Kleine jager - 9-12 nog 1 ex. (juv) boven NIOZ (HO).
Dwergmeeuw - 27-12 1 ex. Z pl. 15 (FM).
Drieteenmeeuw - 27-12 35 exx. Z 1N pl. 15 (FM).
Reuzenster - 2-7 1 ex. Z Bollekamer (J. Witte).
Grote stern - 25-10 en 30-10 nog 2 exx. de Mok (FA).
Kleine alk - 7-11 en 3-12 1 ex. verzwakt op Ecomare gebracht (één uit het bos) en daar gestorven, 19-11 1 ex. dijk PH-polder (oogde fit) (CS). Ook deze herfst dus weer vrij veel exx. (zie ook nr 42).
Kerkuil - 18-11 1 ex. 's nachts bij NIOZ rondvliegend (HO & Pwo). De laatste wrn van Texel was 25-4-1986.

Steenuil - kennelijk veel uilentrek in november: 30-11 1 ex. bij 't Horntje roepend langsvliegend (HO). Dit is de vierde waarneming voor Texel sinds 1965.
IJsvogel - 3-11 1 ex. Korverkooi (SBB).
Zwarte specht - 19-11 1 ex. Randweg (FA), is de enige herfst winter waarneming. Is de soort er nog?
Grote bontespecht - geregeld buiten het bos rondzwerfende exx. oa in de Waal, Spang en den Burg gezien.
Strandleeuwerik - slechts één gegeven: 22-1 6 exx. de Slufter (PW).
Oeverpieper - 18-12 2 exx. Eendracht (DS & BL).
Pestvogel - toch nog enkele dec. gegevens: 4-12 1 ex. en 20-12 2 exx. den Burg (resp. FM en DS, JDr).
Gekraagde roodstaart - laatste waarneming 16-10 1 ex. strand nabij vuurtoren (FA).
Roodborsttapuit - 3-11 1 ex. Bollekamer (SD) is laatste herfstwrn. opvallend genoeg geen winterwaarnemingen.
Pallas boszanger - nog een rijtje gegevens uit oktober: 14-10 1 ex. en 22-10 2 of 3 exx. (div. wrns).
Bonte vliegenvanger - de laatste waarneming is nu 16-10 1 ex. nabij vuurtoren. (FA).
Bardmannetje - waarnemingen uit de Horsmeertjes, de Geul en Spijkerboor.
Klapekster - 16-10 1 ex. Eierlandse duinen (FA) is de vijfde herfstwaarneming in 1988.
Roek - 12-11 1 ex. Spang (J. den Ouden, FM), 27-12 1 ex. de Hemmer (AD).
Putter - in jan. 1 ex. Dennenoord (JH).
Frater - 26-11 ong. 30 exx. de Schorren (SW).
Barmsijs - 22 tot 26-12 bij 4 gewone, 2 heel lichte exx. die veel op Witstuitbarmsijsen leken, Waaldam (PW). 22-1 in groep van 12 weer 2 heel lichte 'Witstuitbarmsijsen' Zaan-dammerdijk (AD & SD).
Kruisbek - 9-12 2 exx. Staatsbos (SD) is de enige wrn.
Goudvink - een kleine invasie (van noordelijke ondersoort?): 16-12 1 pr Waaldam (PW), 17-12 1 pr nabij de Koog (echtpaar Eelman), 14-1 3 pr waarschijnlijk meer Paradijs (mevr. Zimmermann), 16-1 ong. 15 exx. Korverskooi (E.v. Egmond) en 20-1 2 pr Randweg (JH).
IJsgors - 26-1 6 exx. bij Reddingsboothuisje (K. Brass)
Geelgors - 5 en 12-11 1 ex. langs Rommelpotsweg (AD) en 9-12 3 exx. Ruige Hoek (AD & SD).

Deze lijst danken we aan: FA=Floor Arts, BB=Bert Bos, JD&DK
=Jan v.Dijk en D.Kuiper, AD&SD=Adriaan en Sytske Dijkse,
J.Dr.=Jan Driehuis, JH=J.Hoogervorst, WH=Werner Hirschi,
BL=Bob Loos, FM=Fritsjan Maas, HO=Henk Offringa, CS=Cor
Smit, DS=Dick Schermer, PS=Pim vd Schoot, GW=Giel Witte,
PW=Peter vd Wolf, PWo=Pim Wolf, SW=George Wintermans,
VWG-T=onze vogelwerkgroep.

*****

Waarnemingen voor de volgende aflevering svp vóór 25 mrt
naar Adriaan - Rommelpotsweg 7 1797 RN DEN HOORN
02220-19231 of 02220-17741 (werk).

*****

voorzitter	
Henk Hin, Loodssingel 1	1792 BG Oudeschild 02220-14487
secretaris	
Dick Schermer, Molendwarsstraat 2	1791 DN Den Burg 02220-14239
penningmeester	
Hans Witte, Waalderstraat 49	1729 EB Den Burg 02220-15456
redactie	
Hannes Milder, De Ruyterstraat 122	1792 AP Oudeschild 02220-12944
Peter van der Wolf, Bomendiek 6	1793 AA De Waal 02220-15459
waarnemingen	
Adriaan Dijkse, Rommelpot 7	1797 RN Den Hoorn 02220-19231